

Til medlemmerne af Folketingets

Finansudvalg
Kommunaludvalg
Arbejdsmarkedsudvalg
Erhvervsudvalg
Boligudvalg
Socialudvalg
Trafikudvalg

6. maj 2009

Investeringer i fremtidens velfærd

Arbejdsløsheden er stigende og nærmer sig hurtigt 100.000. I løbet af i år og næste år kan den i værste fald nå 200.000 personer.

Samtidig må nogle ældre bo i helt utidssvarende plejeboliger, og der er ikke moderne plejeboliger nok til at opfylde plejeboliggarantien. Ældreområdet og velfærden har brug for investeringer. Alene af demografiske årsager vil der i de næste 10 år være behov for byggeri af 10.000 flere moderne plejeboliger.

Ældre Sagen tager begge udfordringer op. Derfor fremlægger vi en investeringsplan på 20 mia. kr. over de næste fem år, der styrker ældreområdets "infrastruktur" og sætter 22.000 flere i arbejde. På længere sigt kan der være mange flere jobs i den ny velfærdsteknologi.

Planen har tre hovedindsatser:

- Flere og bedre plejeboliger: Bygning af 5.000 nye plejeboliger over de næste 5 år og renowing af 2.000 utidssvarende plejeboliger. Desuden demenssikring af plejeboliger, minielevatorer i etageejendomme og en pulje til fremtidssikring af private boliger.
- En pulje til forbedret tilgængelighed i byerne. Alle uanset alder eller handicap skal sikres størst mulig bevægelsesfrihed og – sikkerhed i byrum og offentlige færdselsarealer.
- Investeringer i udvikling af ny velfærdsteknologi, der medtager brugernes og personalets behov. Vi kan på denne måde lægge grunden til en helt ny branche - et slags nyt "vindmølleeventyr" i Danmark – og dermed nye arbejdspladser.

Ældre Sagens investeringsplan indeholder således både "traditionelle" investeringer i renowing og byggeri, der giver beskæftigelse og vækst her og nu, og mere langsigtede investeringer i ny teknologi, der lægger grunden til langsigtet økonomisk vækst og højere beskæftigelse.

En del af forslagene vil kunne iværksættes meget hurtigt. Det gælder fx renowing af de utidssvarende plejeboliger, nybyggeri af moderne plejeboliger i de kommuner, hvor dækningsgraden er under 20 procent i forhold til kommunens 80+årige samt demenssikring af plejeboliger.

Ældre Sagen • Nørregade 49 • 1165 København K

Tlf.: 33 96 86 86 • Fax 33 96 86 87 • www.aeldresagen.dk

Gavebeløb til Ældre Sagen kan fratækkes efter gældende skatteregler • Giro 450-5050

Protoktor: Hendes Majestæt Dronning Margrethe II

Investeringsplanen indeholder et kort over de enkelte kommuners dækningsgrad med moderne plejeboliger i forhold til sine 80+årige.

Med venlig hilsen

Bjarne Hastrup
Administrerende direktør

Enslydende brev er sendt til:

- Finansministeren
- Erhvervs- og Økonomiministeren
- Beskæftigelsesministeren
- Transportministeren
- Folketingets Finans-, Kommunal-, Arbejdsmarkeds-, Erhvervs-, Bolig-, Social- samt Trafikudvalg.

Investeringer i fremtidens velfærd

Såvel international som dansk økonomi er ramt af en dybtgående krise med faldende økonomisk aktivitet og beskæftigelse. Siden arbejdsløsheden var lavest i juni 2008 er ledigheden steget med næsten 30.000 personer til 82.100 i marts 2009. I månederne december-februar steg arbejdsløsheden med ca. 5.000 personer pr. måned og i marts med 10.000 personer. Fortsætter ledigheden med at stige i dette tempo vil den inden længe nå over 100.000 personer. Også i 2010 ventes ledigheden at stige – senest har Nationalbanken skønnet op til 190.000 ledige i starten af 2011.

Ledigheden i bygge- og anlægsbranchen er steget endnu mere end den samlede ledighed. Medio marts var ledigheden hos bygge- og anlægsarbejdere på 13,1 pct. På samme tidspunkt sidste år var ledigheden 3,9 pct. – ledigheden er altså mere end tredoblet på et år.

OECD offentliggjorde op til G20-topmødet nye skøn, der peger i retning af en endnu dybere krise end hidtil antaget. Verdensøkonomien skønnes for 2009 at opleve en minus-vækst på 4,3 pct., arbejdsløsheden i OECD-området ventes at stige til ca. 8½ pct. i 2009 og næsten 10 pct. i 2010. Verdenshandelen skønnes at falde med over 13 pct. i 2009, hvilket vil ramme den danske eksport, og dermed koste danske arbejdspladser. OECD betegner det som den dybeste og mest udbredte krise i over 50 år.

Samtidig oplever vi, at der inden for velfærds- og ældresektoren er et stort og presserende behov for at forbedre kvaliteten og udvide kapaciteten. Derfor har vi nu muligheden for at slå to fluer med et smæk: At forbedre kvaliteten og udvide kapaciteten på ældreområdet og dermed opnå bedre velfærd, samtidig med at vi afbøder virkningerne af den økonomiske krise ved at øge beskæftigelsen.

På den baggrund foreslås det hurtigst muligt at sætte skub i vækst og beskæftigelse, bl.a. gennem statsligt finansierede investeringer i byggeri, anlæg og projekter, der opgraderer velfærdsområdets kvalitet. Med hævelsen af det kommunale anlægsloft er der desuden åbnet mulighed for, at en del af nedenstående forslag kan gennemføres med kommunal finansiering. Offentlige bygge- og anlægsprojekter er endvidere karakteriseret ved en relativ høj beskæftigelseseffekt og en relativ lav importkvote – forslagene giver altså flere arbejdspladser med kun en mindre belastning af betalingsbalancen.

Ældre Sagen foreslår derfor, at igangsætte en række investerings- og udviklingsinitiativer med fokus på nybyggeri og renovering mv. af plejeboliger, fremtidssikring af boliger og forbedring af tilgængeligheden i byer. Desuden foreslår Ældre Sagen en indsats, som kan gøre Danmark til et foregangsland i udviklingen af en velfærdsteknologi, der medtager brugernes og personalets ønsker og behov. Velfærdsteknologien kan blive en slags "nyt vindmølleeventyr" – vi kan igangsætte en helt ny branche, der kan skabe varige arbejdspladser i Danmark.

Oversigt over investerings- og udviklingsforslag 2009-2013

Område	Beløb	Beskæftigelse (skøn - antal årsværk)	Perspektiv
Boliger			
<ul style="list-style-type: none"> Renovering af 2.000 utidssvarende plejeboliger over 2 år 2009-2010 	3½ mia. kr.	5.750	De sidste helt uværdige plejeboliger i Danmark skal væk hurtigst muligt.
<ul style="list-style-type: none"> Nybyggeri af 5.000 plejeboliger over 5 år - 2009-2013 	8½ mia. kr.	11.560	Opfyldelse af plejeboligarantien samtidig med flere ældre nødvendiggør mere nybyggeri.
<ul style="list-style-type: none"> Demenssikring af plejeboliger 	260 mill. kr.	425	Bedre forhold for demente - herunder sikre at de kan bevæge sig rundt uden fare for sig selv.
<ul style="list-style-type: none"> Minielevatorer i eksisterende byggeri 	1 mia. kr.	1.000	Flere ældre kan blive boende i den bolig de holder af - både i etageboliger og parcelhuse mv.
<ul style="list-style-type: none"> Pulje til fremtidssikring af private boliger 	500 mill. kr.	800	
<ul style="list-style-type: none"> Innovationspulje til udvikling og bygning af seniorhuse 	750 mill. kr.	1.020	Udvikling af et modelkoncept for bygning af seniorhuse - kan frigøre andre boliger og konceptet kan eksporteres til udlandet.
Tilgængelighed			
<ul style="list-style-type: none"> Pulje til forbedret tilgængelighed i byer ved nyanlæg, ombygning og drift samt kompetenceudvikling af medarbejdere mv. 	1 mia. kr.	1.600	Alle uanset alder eller handicap skal sikres størst mulig bevægelsesfrihed og - sikkerhed i byrum og offentlige færdselsarealer.
Velfærdsteknologi			
<ul style="list-style-type: none"> Fremrykning af ATB-fondens investeringer i ny teknologi 2009-2012 	700 mill. kr. (fremrykkede investeringer)	-	Udvikling af ny velfærdsteknologi, der medtager brugernes og personalets behov, kan lægge grunden til en helt ny branche - et nyt "vindmølleeventyr" i Danmark - og dermed nye arbejdspladser.
<ul style="list-style-type: none"> Velfærdsteknologisk udviklingspulje over 6 år 2010-2015 	2 mia. kr.	-	
<ul style="list-style-type: none"> Nationalt center for Velfærdsteknologi og velfærdsteknologisk testlaboratorium 	160 mill. kr.	-	
<ul style="list-style-type: none"> Velfærdsteknologisk oprustning af plejeboliger - pulje over 4 år 2009-2012 	2 mia. kr.	-	

Anm.: Det er ikke muligt at skønne over den umiddelbare beskæftigelsesvirkning af investeringerne i velfærdsteknologi. Men på længere sigt må en dansk velfærdsteknologisk sektor med både dansk og eksportmæssig afsætning vurderes at have et betydeligt beskæftigelsesmæssigt potentiale.

En del af forslagene vil kunne iværksættes meget hurtigt. Det gælder f.eks. renoveringen af utidssvarende plejeboliger. Men også en del af nybyggeriet af plejeboliger, demenssikring af plejeboliger og en del tilgængelighedsprojekter er af en karakter, så igangsættelse kan ske hurtigt. *I bilag 1 er vist en fordeling af investeringsplanen for 2009-2013.*

Ud over disse områder er der fortsat behov for at forbedre "den almindelige drift" på ældreområdet f.eks. i form af ansættelse af flere hjemmehjælpere, ligesom der er behov for forbedringer på transportområdet, herunder ikke mindst busdriften, som for mange ældre er eneste mulige transportmulighed. Men i denne plan er der primært fokuseret på at modernisere og fremtidssikre ældreområdets "infrastruktur" – boliger, tilgængelighed og teknologi.

I det følgende er de enkelte forslag beskrevet nærmere.

1. BOLIGOMRÅDET

På boligområdet foreslår Ældre Sagen investeringer på følgende felter:

- Renovering af de mest utidssvarende plejeboliger
- Nybyggeri af plejeboliger
- Demenssikring af plejecentre
- Etablering af minielevatorer
- Pulje til fremtidssikring af private boliger
- Innovationspulje til udvikling og bygning af seniorhuse

Der er af flere årsager behov for betydeligt nybyggeri af plejeboliger både nu og i de kommende år:

- Der er presserende behov for ombygning af de utidssvarende plejeboliger
- Der er behov for bedre dækning med plejeboliger, så Plejeboligarantien kan opfyldes i alle kommuner
- Der bliver ca. 47.000 flere 80+årige i løbet af de næste 10 år

I dag bor ca. 20 pct. af de 80+årige i plejehjem og plejeboliger mm. Formentlig vil der også i den kommende 10-års periode være behov for sådanne boliger til ca. en femtedel af de 80+årige. Det vil sige, at der alene af demografiske årsager bliver behov for ca. 10.000 flere ældre- og plejeboliger frem til år 2019 svarende til byggeri af ca. 1.000 boliger pr. år.

Konkret foreslås følgende initiativer på boligområdet:

Renovering af utidssvarende boliger

Der er behov for at renovere som minimum 2.000 stærkt utidssvarende plejeboliger i de kommende år. Renoveringen af disse boliger, som er stærkt utidssvarende, foreslås at skulle finde sted meget hurtigt – alle skal være ombygget i løbet af de næste to år.

Udgiften pr. bolig er sat til 1,7 mio. kr.

Samlet investering 3,5 mia. kr.

Beskæftigelseseffekten ved renovering er højere end ved nybyggeri, nemlig i alt: 1.640 årsværk pr. mia. fordelt på 1.250 årsværk i direkte beskæftigelse og 390 årsværk indirekte.

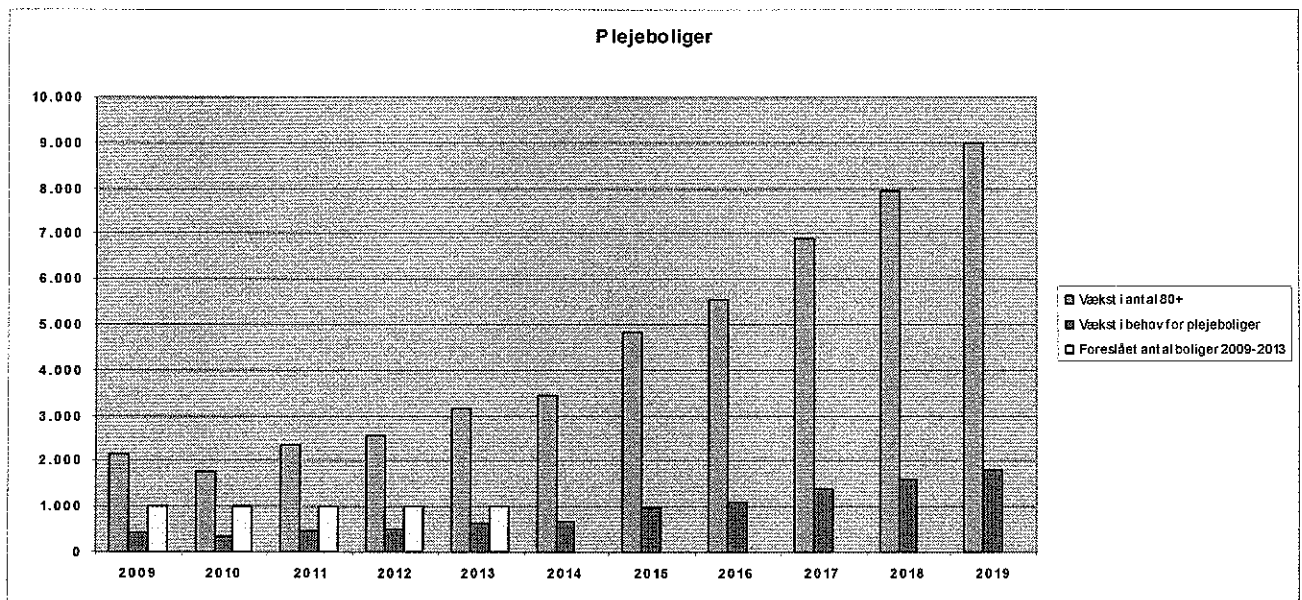
Beskæftigelseseffekten ved renovering af 2.000 utidssvarende plejeboliger:

Beskæftigelseseffekt: 5.750 årsværk

Nybyggeri af plejeboliger

Nye plejeboliger har i dag et areal på ca. 70 kvm. inkl. andel af fællesareal. Det højeste maksimumbeløb pr. kvadratmeter er i dag ca. 24.000 kr. Dette beløb har vi anvendt i beregningerne af byggeudgifterne. En nybygget plejebolig koster derfor ca. 1,7 mio. kr.

Ældre Sagen foreslår en investering på 1000 boliger á 1,7 mio. kr. i hvert af de kommende 5 år. Som det fremgår af nedenstående figur svarer det til lidt mere end den demografisk betingede stigning. Dermed giver det dels mulighed for at øge dækningsgraden i de kommuner, hvor den er for lav, dels at dække en del af den meget store stigning i behovet, der vil komme i de næstfølgende 5 år. Vi benytter altså den kapacitet i byggebranchen, der nu er til rådighed som følge af krisen, til at sikre dækning af det fremtidige behov.

Det er vores ønske, at investeringen målrettes de kommuner, hvor dækningsgraden med plejeboliger er under 20 pct.

Vi foreslår samtidig, at den kommunale medfinansiering af plejeboliger på 7 pct. enten helt ophæves eller nedsættes yderligere, indtil alle kommuner kan tilbyde en moderne plejebolig til hver femte af kommunens 80+årige, som har behov herfor.

Samlet investering: 8,5 mia. kr.

Beskæftigelseseffekten ved nybyggeri er 1.360 årsværk pr. investeret 1 mia. kr.¹:

Beskæftigelseseffekt: 11.560 årsværk

¹ Danmarks Statistiks input-output-tabeller: 760 direkte beskæftigede og 600 indirekte, i alt 1.360 årsværk pr. mia.. Ref. Dansk Byggeri.

Demenssikring af plejeboliger

I størrelsesordenen halvdelen af beboerne i plejehjem og plejeboliger skønnes at være demente. Kun ca. 1.000 af Danmarks 32.200 plejeboliger og 14.800 institutionsboliger – ca. 40.000 boliger i alt - til plejkrævende mennesker har demenssikring.

Sikring af mennesker med demenssygdomme består af *en vifte af hjælpemidler*:

En lille sender som fungerer på den måde, at den demente beboer kan gå rundt i hele huset og haveområdet, men ved specifikke udgange fra grunden eller døre ud fra bygningen vil personalet automatisk kunne få en besked, når en person der bærer senderen går ud. Er der tale om en trafiksikker person på vej ud, kan personalet give den ældre GPS udstyret med.

En typisk størrelse på et plejecenter/plejehjem (institutionsboliger) er 45 beboere. Der er ca. 1044 plejecentre i Danmark

Et godt demenssikringssystem 45 beboere med almindeligt kald til beboere, telefoner til personalet og demenssikring koster ca. 250.000 kr.²

Samlet investering i demenssikring til 1044 plejecentre: 260 mio. kr.

Beskæftigelseseffekt: 425 årsværk

Minielevatorer

Alle nye etageejendomme – med to eller flere etager over stueniveau – skal have elevator.

Men der er i Danmark ca. 600.000 eksisterende boliger svarende til ca. 85.000 opgange uden elevator. I mange af disse ejendomme er det ikke muligt at installere en stor elevator med plads til en elektrisk kørestol.

Derimod kan det som regel lade sig gøre at etablere en minielevator. Den kan bygges uden på etageejendomme eller ind i køkkentrappen i ældre etageejendomme. Etablering af en minielevator kan gøre en ældre etageejendom tilgængelig og dermed gøre det muligt for mange ældre at blive boende i den bolig, de holder af, og hvor de har deres netværk.

En minielevator koster ca. 1 mio. kr.

En samlet investering på fx 1.000 opgange i løbet af de næste 3 år udgør: 1 mia. kr.

Beskæftigelseseffekt: 1000 årsværk

² Kilde: SST Condigi/Televagt

Fremtidssikring af private boliger

Ældre Sagen er opmærksom på, at regeringen har afsat en tilskudspulje på 1,5 mia. til renovering af private boliger. Vi ønsker imidlertid at fremme, at:

- Alle boliger fremtidssikres og gøres fleksible og med god tilgængelighed
- At mennesker ikke tvinges til at flytte, fordi boligen udgør en barriere for livs-udfoldelsen

Ældre Sagen politiske mål er boliger, der egner sig til alle livets faser – derfor skal både nye og eksisterende boliger fremtidssikres.

Vi foreslår derfor, at der i tilslutning til regeringens tilskudspulje afsættes en særlig pulje til fremtidssikring af private boliger – både lejligheder og huse.

Mange *lejligheder* har:

- For små badeværelser
- Mange små rum med dørtrin og smalle åbninger
- Køkken og værelse isoleret fra opholdsrum
- Vanskeligt at etablere niveaufri adgang

Mange *huse* har:

- For lille entré
- Mange små rum med dørtrin og smalle åbninger
- Køkken og badeværelse isoleret fra ophold
- Bad på 1. sal
- Ingen niveaufri adgang

God køkkenindretning og indretning af baderum, så man kan komme omkring med rollator og kørestol og arbejde godt i sit køkken samt niveaufri adgang til huset, vil gøre det muligt at blive gammel i den bolig, man holder af.

For ca. 100.000 kr. kan en bolig gøres fremtidssikret. Med en pulje på 500.mio.kr. fordelt over 5 år vil i alt 50.000 boliger kunne gøres fremtidssikrede.

Samlet investering: 500. mio. kr.

Beskæftigelseseffekt: 800 årsværk

Seniorhuse

Ældre Sagen foreslår en pulje til udvikling Seniorhuse som en ny boligform til fællesskab og glæde for seniorer i storbyerne, hvor Ældre Sagens boligundersøgelser viser, at der er stor opbakning til en sådan boform. Ikke mindst blandt enlige ældre, som der er flest af i storbyerne.

Vores idé er at skabe et godt liv for storbyens seniorer i et hus med velindrettede, fremtidssikrede almene og private boliger, fællesskab og interessante, valgfrie aktiviteter. I et levende boligmiljø, hvor det bliver et plus for miljøet og hvor beboerne kan være *forskellige sammen*.

Vi forestiller os et hus med fx 200 boliger i forskellige størrelser dels som almene boliger, dels som private andelsboliger og ejerboliger. Byggeudgiften ved byggeri af en bolig mellem 70 – 80 kvadratmeter anslås til 1, 5 mio. kr. De samlede byggeudgifter udgør derfor 300 mio. kr. ved byggeri af et seniorhus med 200 boliger.

Det skal være et intelligent hus, som åbner sig for de nye muligheder, som informationsteknologien tilbyder. Og med et *alt-muligt-menneske* som hjertet i huset, hvor man kan få hjælp til stort set alt – fra praktiske gøremål til en snak over disken.

Vi forestiller os et *fællestorv* i de nederste etager til service og sundhed samt det sociale og kulturelle liv. Fællestorvet skal have tilbud til både *krop og sjæl* bl.a. med et sundhedscenter med læge, tandlæge, psykolog, fitness og lignende.

Huset skal også rumme en købmand med de daglige fornødenheder og en *restaurant*.

Huset skal ledes og styres af beboerne selv gennem de demokratisk valgte organer. Huslejerne skal være overkommelige. Det skal være muligt at bo her for mennesker med en lille eller beskeden indkomst. Der skal også være større og dyrere boliger til enlige og par med højere indkomster.

Vi er sikre på, at der både for beboerne og for samfundet vil være store gevinster – også af økonomisk art – ved en sådan boform.

Der afsættes en innovationspulje til udvikling og bygning af 5 seniorhuse rundt om i landet – f.eks. ét på 200 boliger, to på 100 boliger og to på 50 boliger. Erfaringerne herfra anvendes til at videreudvikle og standardisere konceptet såvel i Danmark som til eksport.

Samlet investering: 750 mill. kr.

Beskæftigelseseffekt: Ca. 1.020 årsværk

2. TILGÆNGELIGHED

Mange kommuner arbejder allerede på at etablere tilgængelighed i byrum og offentlige færdselsarealer, men det kræver en målrettet indsats, hvis alle byer i Danmark skal opnå at blive tilgængelige for alle uanset alder og handicap. Øget tilgængelighed gavner mange i samfundet – for nogle er mangel på tilgængelighed en daglig barriere for mobilitet og social deltagelse, for andre opleves det i perioder i livet. Øget tilgængelighed er derfor vigtig – uanset om man går med barnevogn eller rollator, eller om man har et handicap eller et midlertidigt gangbesvær.³

³ Der er ikke på landsplan en præcis opgørelse over, hvor mange der har gavn af øget tilgængelighed, men i en undersøgelse i København vurderes byens tilgængelighed at have personlig betydning for ca. 40 % deltagerne. Se undersøgelsen på <http://www3.kk.dk/PolitikOgIndflydelse/Byudvikling/Byplanlaeg>

Der er ingen lovgivning i Danmark, der påbyder en bestemt standard for tilgængelighed i offentlige færdselsarealer og byrum. Derfor er det vigtigt at skabe rammer for at fremme arbejdet med tilgængelighed. En pulje øremærket til tilgængelighed i byrum kan udgøre en sådan ramme – og samtidigt danne grundlag for vækst i planlægnings- og anlægssektoren, både blandt kommuner og private rådgivere og entreprenører.

Pulje til tilgængelighed

På denne baggrund foreslår Ældre Sagen, at der etableres en pulje til at fremme tilgængelighed i danske byrum og offentlige færdselsarealer.

Investering: Puljen foreslås at være på 1 mia. kr. fordelt over de næste 5 år.

Beskæftigelseseffekt: Skønsmæssigt ca. 1.600 årsværk

Puljen kan gives til kommuner og andre ejere af offentlige byrum, der ønsker at fremme tilgængelighed gennem:

- Planlægning og anlæg af veje, stier, pladser, parker og andre byrum
- Drift og ombygning af veje, stier, pladser, parker og andet byrum
- Kompetenceudvikling af medarbejdere
- Rådgivning fra konsulentvirksomheder og entreprenører

Disse punkter er nærmere beskrevet nedenfor:

Planlægning og anlæg

Tilgængelighed skal indtænkes allerede ved planlægning og opførelse af nybyggeri og anlæg af veje, stier, mm., og der bør udarbejdes tilgængelighedsrevision, så projekter og nyanlæg sikres tilgængelighed. Der er behov i flere danske byer for at skabe sammenhængende net af tilgængelige ruter til de mest benyttede indkøbsfaciliteter, kultur- og aktivitetscentre, trafikale knudepunkter, sundheds- og lægehuse, pleje- og ældrecentre.

Det kan være i form af løsninger, der markerer en gennemgående ledelinie og ved at sikre fortovets bredde, jævne fortove og belægnings, god belysning, kantstenes højde, lydsignaler ved lyskryds, markering af opmærksomhedsfelter ved fodgængerfelter, busstoppesteder og krydsning af cykelstier og vejbane, etablering af hvilepladser i fx bus/læskure eller parker og pladser samt etablere handicapparkering.⁴

Det er også relevant også at samtænke tilgængelighed med den kollektive bustrafik, således, at lavgulvsbusser kan benyttes direkte fra et fremskudt fortov uden behov for ekstra hjælp fra buschaufføren, og at man kan stige ombord i tog direkte fra perronen uden særlig hjælp fra maskine og/eller personale.

[ning/Udviklingsplaner/Byforalle/Maalsætning/~media/Files/Borger/ByOgTrafik/PlanerForByen/TilgaengelighedIKoebenhavn2008.ashx](#)

⁴ Se anbefalinger for fem grundlæggende tiltag for bedre tilgængelighed,

http://www.vejsektoren.dk/hent/via_folder_final.pdf

Se detaljerede anbefalinger for tilgængelighed i 'Færdselsarealer for alle. Håndbog for tilgængelighed' på http://webapp.vd.dk/vejregler/pdf/VR07_G_Tilgaengelighed_050301_HCD.pdf

Drift og ombygning

Desuden er det vigtigt at samtænke tilgængelighed med driftsarbejde, så man ved vejarbejde og ombygning får ændret og fremmet tilgængeligheden ved et offentligt færdselsareal, der umiddelbart ikke er tilgængelig for alle trafikanter (fx er svært tilgængelig for gående med barnevogn/rollator/stok, kørestolsbrugere eller kørende i elkøretøj). Også under vejarbejde, hvor der kan opstå ny og midlertidige barrierer, er det vigtigt at sikre og specificere krav til tilgængelighed. Det drejer sig om at sikre, at hver gang et fortov bliver gravet op, sørger entreprenør eller kommunens medarbejdere fx for at lægge kantstene tilbage i et sænket niveau samt undervejs i arbejdet at sikre bedst mulig tilgængelighed.

Kompetenceudvikling

For at øge fokus på tilgængelighed er der behov for yderligere kompetenceudvikling af medarbejdere, særligt inden for planlægning, teknik og miljø. Uddannelsen som tilgængelighedsrevisor under Vejsektorens Efteruddannelse har eksisteret i nogle år – og der er uddannet revisorer i både det private og det offentlige. Men stadig er det kun omkring en femtedel af landets kommuner, der har en uddannet revisor.⁵

Samtidigt er der behov for internt i kommuner at uddanne såvel planlæggere som driftspersonale i konsekvent at tænke på tilgængelighed i deres arbejde. Fx at sagsbehandlere ved al projektering vurderer tilgængelighed, eller at park- og kirkegårds-personale ved pleje og anlæg af stier i parker og kirkegårde sørger for tilgængelighedsmæssig optimal belægning.

Rådgivning fra konsulentvirksomheder og entreprenører

For at sikre arbejdet med tilgængelighed er det vigtigt at samtænke kommuners arbejde med den private sektors ekspertise og kapacitet i form af rådgivere og entreprenører. Rådgivere og entreprenører kan bistå kommuner og andre ejere af offentlige færdselsarealer og byrum efter behov. Det kan tage form af tilgængelighedsrevision, kortlægning og vurdering af behov for indsatsområder, planlægning og anbefaling til konkrete indsatser, vidensopbygning og kompetenceudvikling af medarbejdere samt anlægsarbejde og ombygning.

3. Vækst via Velfærdsteknologi

Nye velfærdsteknologier kan bidrage til løsninger på række centrale problemer indenfor ældreområdet.

- a) Den ny velfærdsteknologi kan medvirke til at reducere problemet med arbejdskraftmangel. Selvom vi pt. Desværre har voksende arbejdsløshed som følge af finanskrisen, vil Danmark indenfor de næste 10-15 år stå overfor en stor udfordring med mangel på arbejdskraft til pleje og omsorg for ældre.
- b) Hårdt, monotont arbejde kan aflastes af maskiner og reducere medarbejdernes nedslidning.
- c) Tid kan frigøres fra praktiske opgaver som rengøring, vask, mv. og i stedet investeres i mere tid til omsorg.

⁵ Der er i flg. Vejdirektoratets seneste opgørelse 19 kommuner, der har uddannede tilgængelighedsrevisorer, se <http://www.vejsektoren.dk/wimpdoc.asp?page=document&objno=100389>

- d) Ældre kan få øgede muligheder for i længere tid at være "direktører i eget liv" – at leve et uafhængigt liv med øget livskvalitet.

Forudsætningen er selvfølgelig, at teknologien anvendes til et velfærdsløft for ældre og ikke blot til at skære ned på den menneskelige kontakt mellem personale og ældre.

Danmark kan pga. af sin veludviklede ældreomsorg blive et foregangsland i at udvikle en velfærdsteknologi, der medtager brugernes og personalets ønsker og behov. Velfærdsteknologien kan blive et nyt "vindmølleeventyr", der kan bidrage til at skabe varige arbejdspladser i Danmark. Ældre Sagen foreslår derfor en omfattende indsats:

- Fremrykning af investeringer i ny teknologi
- Velfærdsteknologisk udviklingspulje
- Nationalt center for velfærdsteknologi og Velfærdsteknologisk Testhus
- Velfærdsteknologisk oprustning af plejeboliger

1. Fremrykning af ABT-fondens investeringer i ny teknologi.

Som en del af finanslovsaftalen 2008 er det aftalt at afsætte 3 mia. kr. i 2009 til 2015 til investeringer i arbejdskraftbesparende teknologi og nye arbejds- og organisationsformer (ABT-fonden)

ABT-fonden udmønter midler fra 2009-2015 med følgende udmøntningsprofil:

- 2009: 200 mio. kr.
- 2010: 400 mio. kr.
- 2011: 400 mio. kr.
- 2012: 500 mio. kr.
- 2013-2015: 1,5 mia. kr.

Ældre Sagen foreslår, at man fremrykker investeringerne i ny teknologi med følgende profil, som over de næste 4 år (2009-2012) øger investeringerne med 0,7 mia. kr. fra 1,5 mia. kr. til 2,2 mia. kr.:

2009: 200 mio.

2010: 700 mio.

2011: 700 mio

2012: 600 mio

2013-15: 800 mio.

Under hensyntagen til de vigende konjunkturer og for at sikre, at fondens midler giver et reelt velfærdsløft til ældre og bedre arbejdsforhold for personalet i ældresektoren, bør det præciseres i fondens kommissorium, at den evt. frigjorte tid anvendes til bed-

re omsorg og tid til service til de ældre brugere og ikke bruges til nedskæringer på antallet af medarbejdere og normeringer.

2. Velfærdsteknologisk udviklingspulje.

ABT fonden beskæftiger sig primært med initiativer vedr. demonstration eller implementering af arbejdskraftbesparende teknologier. Der er imidlertid også brug for en *udviklingspulje* i tillæg til ABT fonden, som fokuserer målrettet på hvordan teknologi-udviklingen kan forbedre borgernes livskvalitet.

Ældre Sagen foreslår derfor et udviklingstillæg til ABT fonden:

En udviklingspulje på 2 mia. som udmøntes over 6 år fra 2010 til og med 2015.

I lighed med ABT fonden foreslås en støtteprocent på 75 % procent og støtte til udvikling af ca. 10 udviklingsprojekter hvert år i seks år. Kommuner og regioner skal kunne søge om midler i samarbejde med teknologicentre, erhvervsliv og universiteter.

Udviklingsområder for den velfærdsteknologiske udviklingspulje:

- Teknologier der hjælper med dagligdags aktiviteter, så ældre kan klare sig selv i eget hjem længere tid, når fysikken ikke længere tillader, at man løser de mange opgaver omkring indkøb, madlavning, rengøring osv. i hverdagen.
- Nye kommunikationsteknologier, der hjælper med at holde det sociale liv i gang og modvirke ensomhed, så man fortsat kan nyde godt af den livskvalitet som de sociale relationer giver. Det kan f.eks. være bedre mulighed for kontakt til barnebarnet i Brasilien, eller til mennesker i samme livssituation som en selv.
- Nye robotteknologier til at understøtte funktionstab – så ældre med funktionsnedsættelser eller handicappede kan få øget livskvalitet ved at kunne klare mere selv. Det kan være styrkedragter, der giver førligheden tilbage, eller det kan være hjælp til at hente, bringe eller håndtere ting.
- Nye medicin håndteringsteknologier
- Udstyr til egenomsorg, så ældre selv kan måle blodtryk, blodsukker mv.,
- Telemedicin fx i form af videokonsultationer i forbindelse med behandling af vanskelige sår, hvor en sygeplejerske i patientens hjem behandler såret, men kan konsultere en læge via et videokamera.
- Teknisk hjælp til tunge løft i plejen – i form af løfterobotter, styrkedrager som personalet kan bruge ved løft og mekaniserede senge
- Effektiv kommunikation ved brug af IT: I dag bruger fx hjemmesygeplejersker meget tid til at kontakte læger pr. telefon. Kontakten skal i langt højere grad foregå pr. mail, SMS eller lign. og personalet skal have tilsvarende udstyr.

3. Nationalt center for velfærdsteknologi og velfærdsteknologisk testhus.

Ældre Sagen har allerede sidste år bakket op om Kommunernes Landsforening og Ingeniørforeningens tanker om, at de mange velfærdsteknologiske projekter i landets kommuner og regioner, ofte med tætte bånd til forskningsmiljøer og Virksomheder, støttes af et nationalt center for velfærdsteknologi. Centret skal tage sig af samarbejde mellem forskellige velfærdsteknologiske projekter i samarbejde mellem fx kommunerne (frontpersonalet), virksomheder og forskere. Samarbejde og best-practice skal være med til at fremme og markedsmodne velfærdsteknologier, som kan understøtte et nyt dansk eksporteventyr svarende til vindmølleindustrien.

Der afsættes 80 mio. kr. til oprettelsen af centret.

Ældre Sagen har ligeledes støttet tanken om et velfærdsteknologisk testlaboratorium i form af ét eller flere testhuse, der løbende får indbygget nye velfærdsteknologier, som kan testes af brugerne i huset. På den måde vil velfærdsteknologiens muligheder blive visualiseret og konkretiseret. Flere europæiske lande har allerede oprettet lignende testhuse. Det velfærdsteknologiske testhus kan knyttes til det nationale center for velfærdsteknologi.

Der afsættes ligeledes 80 mio. til dette testlaboratorium.⁶

4. Investering i velfærdsteknologisk oprustning af plejeboliger.

Ældre Sagen foreslår, at der satses målrettet på fremtidssikring af ældreboliger og plejeboliger.

Eksempler på indretningsmæssige forhold der kan være med til at gøre boliger til "intelligente smart-houses" er f.eks. :

- Runde hjørner indvendigt (så robotstøvsugere kan fungere mere optimalt)
- 12 volts net indlagt i huset
- Sensorer som RFID scannere indbygget i alt⁷
- Sensorer i gulvtæpper, senge og lignende
- IHC el system (LK el-infrastruktur til huse)⁸
- Aktuatorer i vinduer, døre, skabe, gardiner osv.⁹
- Systemer af loftskinner eller loftmonteret transportnet – her kan kobles *mange* applikationer på – blandt andet selvfølgelig lifte, med også en del andre robotter
- Andre bygningsdesignmæssige overvejelser, som eksempelvis ingen dørtrin og meget andet, der giver bedre arbejdsvilkår for teknologien
- Automatiske trapper – der kan konvertere til slisker

⁶ Se "Brug nedturen til at skabe opturen", IDA 2009.

⁷ RFID er et system af små chips (tags), altså bittesmå enheder man kan støbe ind i ting, eksempelvis en gaffel, en kørestol osv. Scannere læser disse tags – ligesom en scanner der kan læse en strejkode eksempelvis.

⁸ IHC er et system Laurids Knudsen har lavet som gør husenes el-net intelligent.

⁹ Aktuatorer er motorer, som eksempelvis dem der sidder i et hæve/sænke skrivebord, eller i en seng.

- o Selvrensede overflader

Økonomisk vil det tentativt nok koste op mod 30 - 50 % af byggesummen, at indrette ældreboliger, plejecentrene osv. med disse teknologier. Dvs. et byggebudget på 1 mia. skal suppleres med 300 - 500 mio. til disse formål.

Ældre Sagen foreslår på den baggrund, at der afsættes en pulje på 500 mio kr. til disse formål i årene 2009-2012.

På basis af erfaringerne med en sådan fremtidssikring af plejeboliger mv. vurderes det, om puljen herefter skal "fornys" og forlænges.

Bilag 1. Oversigt over investerings- og udviklingsforslag 2009-2013 - fordeling på år

Område	Beløb 2009-2013	2009	2010	2011	2012	2013	Be- skæfti- gelse (års- værk)
Boliger	Mill. kr.	Mill. kr.	Mill. kr.	Mill. kr.	Mill. kr.	Mill. kr.	
<ul style="list-style-type: none"> Renovering af 2.000 utidssvarende plejeboliger over 2 år 2009-2010 	3.500	1.500	2.000				5.750
<ul style="list-style-type: none"> Nybyggeri af 5.000 plejeboliger over 5 år - 2009-2013 	8.500	1.700	1.700	1.700	1.700	1.700	11.560
<ul style="list-style-type: none"> Demenssikring af plejeboliger 	260	60	100	100			425
<ul style="list-style-type: none"> Minielevatorer i eksisterende byggeri 	1.000	200	400	400			1.000
<ul style="list-style-type: none"> Pulje til fremtidssikring af private boliger 	500	100	100	100	100	100	800
<ul style="list-style-type: none"> Innovationspulje til udvikling og bygning af seniorboliger 	750		300	225	150	75	1.020
Tilgængelighed							
<ul style="list-style-type: none"> Pulje til forbedret tilgængelighed i byer ved nyanlæg, ombygning og drift samt kompetenceudvikling af medarbejdere mv. 	1.000	200	200	200	200	200	1.600
Velfærdsteknologi							
<ul style="list-style-type: none"> Fremrykning af ATB-fondens investeringer i ny teknologi 2009-2012 	700 mill. kr. (ekstra investeringer i forhold til planlagt)		300	300	100		-
<ul style="list-style-type: none"> Velfærdsteknologisk udviklingspulje over 6 år 2010-2015 (ligeligt fordel over de 6 år 2010-2015) 	2.000		330	330	330	330	-
<ul style="list-style-type: none"> Nationalt center for Velfærdsteknologi og velfærdsteknologisk testlaboratorium 	160		80	80			-
<ul style="list-style-type: none"> Velfærdsteknologisk oprustning af plejeboliger - pulje over 4 år 2009-2012 	2.000	500	500	500	500		-

Anm.: Det er ikke muligt at skønne over den umiddelbare beskæftigelsesvirkning af investeringerne i velfærdsteknologi. Men på længere sigt må en dansk velfærdsteknologisk sektor med både dansk og eksportmæssig afsætning vurderes at have et betydeligt beskæftigelsesmæssigt potentiale.

De enkelte kommuners dækningsgrad med moderne plejeboliger i forhold til 80+årige. 2008

- NA
- Under 15 %
- ▨ 15-20 %
- ▧ 20 - 25 %
- 25 - 30 %
- 30 - 35 %

